

NA "STREHI SVETA"

Na ogromnem prostoru 14.000 kvadratnih kilometrov, na mejah Afganistana in Kine se razprostira visoko gorovje Pamir. Eni pravijo, da izhaja ime "Pamir" od perzijske besede "Poimor," kar pomeni "Vznožje smrti." Drugi sodijo, da ta naziv izvira iz besed "Pam-idunja," kar pomeni "Streha sveta."

Največji ledenik Kavkaza meri v dolžini 15,2 kilometra. Alpe nimajo ledenikov daljših od 20 kilometrov. Na severozapadu Pamira pa se vleče ledenik Fedčenko 77 kilometrov daleč ter prehaja skupaj z Jazgudemskim ledenikom v nepretrgani trak ledu, ki je dolg 115 kilometrov. Podnebje te gorske dežele je zelo različno. Padavin je malo, zrak je suh kakor v večjih peščenih puščavah. V okolici jezera Kara-Kul v višini 3.954 metrov izračuna ozračje le 27 milimetrov padavin na leto, kar ustreza puščavi Sahari.

Po dolinah Srednje Azije se poleti dvigne temperatura do 40 stopinj C; tu so postavljeni prvi poizkusni stroji na sončno energijo. V gorah Pamira znaša poletna temperatura v višini 3 do 4 kilometrov 27 stop, toda pozimi nastaja sibirski mraz in termometer kaže 40 stopinj pod ničlo.

Zapadne doline dežele so naseljene s Hadžiki, ki se bavijo s poljedelstvom. Na vzhodnih planotah živijo Kirgizi.

Pred 18 leti so prišli sovjetski raziskovalci v to surovo deželo. Predvsem so se zanimali za vodne množine rek in ležišč rud, ki niso bila izkoriščena.

V letih 1928-1937 so sovjetski znanstveniki izpolnili zemljevid Pamira in ugotovili, da leži njegova najvišja točka 7.495 metrov nad morjem. Leta 1946 je bil raziskan jugozapadni del gorske verige Pamira.

Sovjetski znanstveniki so osnovali biološko postajo in so pričeli proučevati lastnosti gorskih rastlin ter možnosti prenosa rastlin iz drugih krajev. Postaja ima kemični laboratorij, ki je kmalu zabeležil svoje prvo zanimivo odkritje.

Nekoč so v laboratorij prinesli vzorce prvih rastlin, ki so jih poskušali gojiti na Pamiru. Rastline je bilo treba kemično preiskati in ugotoviti sestavo in količino snovi, ki jih vsebujejo.

Pregledali so sončne liste detelje, rženo klasje, visoke bilke ječmena in so našli v njih normalne količine pepela, beljakovin, olja ter niso pri tem opazili nič zanimivega. Sedaj je bila na vrsti še ugotovitev sladkorja v rastlinah. Tedaj pa je aparat, ki določuje sladkor, označil, da ima detelja, zrasla na Pamiru, enako količino sladkorja kot najboljša vrsta sladkorne pese.

Kemiki so večkrat ponovili poizkuse in so s presenečenjem ugotovili, da je vsak grm detelje, ki je rasel na gorah Pamira, vseboval sladkor v količini petega dela svoje teže. Še več sladkorja so našli v pšenici in

rženih klahih. Toda ječmen je bil med prvimi. V njegovih sladkih bilkah je bilo 42 delov sladkorja glede na celotno količino snovi.

To pomeni, da skoraj polovica snopa ječmenove slame sestavlja sladkor!

Slama in seno gorskih rastlin sta zelo redilna krma za živino. Znani italijanski potovalec Marco Polo je že v 13. stoletju pisal o travnikih Pamira, katere je videl na poti po Srednji Aziji v Kino: "Tu so najboljši travniki na svetu; najbolj mršava živina postaja tu 10-krat debelejša."

Gorski travniki Kavkaza in drugih dežel so bili znani vsemu svetu. Vendar niti Marco Polo niti drugi profesorji botaniki niso vedeli do zadnjega časa, za vse, kar je bilo vrst rastlin na poizkusnih poljih. Tiste, ki so prenesle nočni mraz, so ginevale. od neznosne dnevnine vročine. Vsak dan so sotrudniki postaje ugotavljali vedno nove žrtve surovega podnebja Pamira.

Sovjetski botaniki so prišli do še enega zanimivega odkritja, ko so ugotovili, da so najbolj odporne proti mrazu rastline iz vročih krajev.

Kmalu je bila pojasnjena ta nenavadna uganka. Izkazalo se je, da suša in mraz učinkujeta na rastline skoraj enako. V celicah rastlin se zmanjšuje med sušo količina vode in rastlina gine. V času nočnega mraza se tvorijo v rastlinah mali ledeni kristali, ki rastejo na račun vode, katero jemljejo rastlinski celicam. Zato se mnoge južne rastline, ki dobro prenašajo sušo, tudi ne boje mraza. Njihova zaščita od suše in mraza je sladkor.

Čim več sladkorja ima rastlina v celicah, tem manj vode uha-

ja iz celic med sušo in tem nižja temperatura je potrebna za ustvarjanje ledenih kristalov v bilkah rastlin. Ako bi se ti kristali pojavili, bi šel njihov razvoj počasi, zlasti v rastlinah, ki imajo veliko sladkorja.

V tem je vzrok, da je narava podelila veliko sladkorja detelji in ječmenu, ki raste na Pamiru.

Uspeli pamijske biološke postaje so znatno razširili področja rastlinskih kultur. Sedaj je postalo znano, da v gorskih predelih in severnih krajih lahko uspevajo tudi južne rastline, ako so dovolj odporne proti vročini. (Tovariš)

Primorske vesti

O tem in onem

V Jamljah sta praznovala zlato poroko tov. Jože Radetič in njegova žena Jožefa Legiša. Tudi v bodoče vso srečo!

V Trstu so umrli 64 letna Cvetka Zamperle, 87 letna Katarina Berlovac — Krajevič, 68 letna Ivanka Starc, 37 letna Dimola Požar, 72 letna Ana Brus, 72 letna Karolina Farluga, 74 letni Anton Sudič, 20 letni Ivan Milkovič, 78 letna Marija Mis, 77 letna Josipina Bogatec, 85 letna Josipina Živec, 89 letna Ana Meden, 73 letna Franciška Čok, vd. Uršič, 74 letna Marija Svete, vd. Maršič in 56 letna Marija Kapun.

Nova Gorica vstaja in narašča. Sredi polja so zrasli štirje stanovanjski bloki. Letos bodo zgradili še 13 takšnih stanovanjskih blokov, potem pa še bolnišnico ter poslopje za okrajno gimnazijo in okrajne urade.

V Gorici so umrli 63 letna Francka Copič, 70 letni trgovec Angel Briško, 84 letna Marija Beltram, 50 letni delavec Alojz Vidmar, 87 letni slaščičar Kozma Avgust, 54 letni delavec Gozla Andrej, 61 letni delavec

Just Kozlin in 54 letna Marijana Lesjak.

V Izoli bo urejena naj sodobnejša bolnišnica v istrskem okrožju Svobodnega Tržaškega ozemlja. Bolnišnica ima krasno lego ob morju.

V Kopru je priredilo Slovensko prosvetno društvo "Oton Zupančič" v okviru Prešernovih proslav predavanje o razvoju slovenske slikarske umetnosti v zvezi z razstavo slovenskih slikarjev Svobodnega tržaškega ozemlja. Predaval je prof. Zorko Jelinčič.

Zasluznega partizana smo pokopali v Gorici, tov. Alojza Vidmarja. Podlega je v bolnišnici pri Rdeči hiši. Kot partizan je bil hraber borec, vse svoje življenje se je boril za pravice goriškega delovnega ljudstva. Njegovo ime bomo ohranili v trajnem spominu.

Vaščani iz Jamelj so izvolili iz svoje sredine zastopnike, ki so šli intervrat h goriškemu prefektu zaradi nujnih posledj zanemarjenih potreb, za katere niso imeli pri občini v Doberdo-

bu nobenega posluha in pa zaradi nujnega razpisa občinskih volitev. Gre za ureditev vprašanja razsvetljave, vodovoda, boljše poštne službe, šolske kuhinje ter popravilo nekaterih občinskih poti, ki so v slabem stanju.

V Štandrežu smo počastili spomin največjega slovenskega

pesnika s posebno proslavo. Govornik iz Gorice je orisal Prešernovo življenje in delo. Domačini so zapeli uvodoma "Zdravljico". Mladinci so zorno recitali Župančičevo "Mladini" ter Prešernovi "Vrba" in "Slovo od mladosti".

AFL BO POSPEŠILA PREKLIČ T-H ZAKONA
WASHINGTON, 29. marca — Voditelji AFL so za danes sklicali posebno konferenco, na kateri se bo razmotrivalo o pospešitvi preklica Taft-Hartleyevega zakona.

(SANS—Chicago)

TEKOM ČASA,

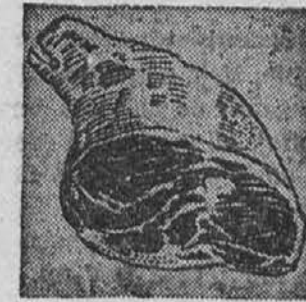
ko se zobozdravnik Dr. J. V. Zupnik nahaja na St. Clair Ave. in E. 62 St., je okrog 25 drugih zobozdravnikov v tej naselbini prakticalno in se izselilo, dočim se dr. Zupnik še vedno nahaja na svojem mestu.

Ako vam je nemogoče priti v dotiko z vašim zobozdravnikom, vam bo Dr. Zupnik izvršil vsa morebitna popravila na njih delu in ga nadomestil z novim. Vam ni treba imeti določenega dogovora.

Njegov naslov je

DR. J. V. ZUPNIK
6131 ST. CLAIR AVE.
vagal E. 62nd St.; vhod samo na E. 62 St.
Urad je odprt od 9.30 zj. do 8. zv.
Tel.: EN 5019

Za Veliko noč!

Imamo doma soljeno in prekajeno meso, kot: šunke, želodec, klobase, plečeta. Sprejemamo tudi naročila po pošti izven mesta. Mi garantiramo vse naše meso in ga dovažamo na dom.

V zalogi imamo tudi popolno zalogo svežega mesa in grocerijo, vse najboljše kakovosti in po zmernih cenah.

HOLMES AVE. MARKET
15638 Holmes Ave. LI 8139
(PREJ ASSEG MARKET)

The MAY Co.

Sanforized Double-Knee Supertuff dungarees

Držite stroške oprave vašega fanta nizke s

Dungarees z zipperjem

v merah 4, 6, 8, 10, 12 po 2.29. Narejene iz močnega, dolgo-trajnega 8 unč modrega denim blaga, ki je ojačeno ob vseh sivih in krajih, kjer se hlače najbolj rabijo. Dva velika žepa zadaj in dva stranska žepa. Se hitro operejo in kmalu zopet nosijo. Sedaj je čas za kupiti Supertuff Dungarees za vašega fantka.

2.29

Sanforized Supertuff Dungarees

2.49 za starejše dečke

ZA STAREJŠE DEČKE—mere 26, 28, 30, 32, 34. Močno 8 unč modro denim blago izdelano v hlače za trpežno nošo. Supertuff Dungarees se hitro same izplačajo s tem, da prihranijo na trajnosti šolske in praznične oprave vašega dečka.

Poština in telefonska naročila sprejeta—CHerry 3000
THE MAY COMPANY... PRITLIČJE ONTARIO

POŠILJANJE MOKE in PAKETOV z živežem v Jugoslavijo

Od zdaj naprej pošiljamo moko v Jugoslavijo po dveh cenah, dajajoč s tem na razpolago pošiljateljem, da pošljejo svojem moko s plačano dostavo do Reke ali pa do MESTA PREJEMNIKA (do hiše).

CENE MOKE SO:

1) VREČO BELE MOKE 100 funtov pošljemo za \$9
Prevoz do REKE IN ZAVAROVANJE za polno izgubo (total loss) do mesta prejemnika je uračunano v gornji ceni. Prejemnik mora v tem slučaju sam plačati stroške prevoza od Reke do svojega bivališča.

2) VREČO BELE MOKE 100 ft. pošljemo za \$12
V tej ceni so uračunani vsi stroški za zavarovanje proti polni izgubi (total loss), kot tudi stroški prevoza od Reke do NASLOVA PREJEMNIKA kjerkoli v Jugoslaviji, tako ne bo prejemnik plačal nobenih stroškov ko prejme moko.

Naša moka, ki jo dobavljamo od poznane firme "GENERAL MILL," je prvovrstne kvalitete, vsebujoča visoko količino proteina, najmanj 13½%.

STANDARD PAKETI za naročitev naših NOVIH Standard paketov, vprašajte za cenik in naročilne liste (Order Forms). Dostava moke in Standard paketov je garantirana. V slučaju izgube pošiljke, vrnemo denar.

PO OBEH CENAH POŠLJEMO ISTO KVALITETO MOKE, KATERA JE SEDAJ PAKIRANA V IZREDNO MOČNE VREČE (OSNABERG BAGS) ZA IZVOZ.

Ena oseba lahko pošlje z isto ladjo največ PET VREČ MOKE in to na pet različnih oseb v Jugoslaviji.

Opozarjamo, da postane vse blago po naročbi Vaša last, dočim smo mi samo posredovalci med pošiljateljem in tukajšnjimi oblastmi. Ček in Money Orders naj se glase na "DOBROVOLJNI ODBOR."

URADNE URE: Vsak dan od 9. zjutraj do 5. zvečer. V nedeljo in ponedeljek je urad zaprt.

DOBROVOLJNI ODBOR

245 WEST 18th ST. NEW YORK 11, N. Y.
Telefon: WAtkins 4-9016

BRANISLAV NUŠIČ:

IZBRANE ČRTICE

DVANAJSTO POGLAVJE IZ ROMANA "OBČINSKO DETE"

(Nadaljevanje)

"Tako sta se pogovarjala, jaz pa sem napol ušesa, kajti, brate, tiče se nekega denarja, ki je v predalu in ki ga morda jaz lahko zbašem v svoj žep.

"Vstala sta in šla, jaz pa te kole od daleč za njima, da bi videl, kam gresta. Sledim jima in ju spremljam do hiše, da bi videl, kje prebivata. Naslednji dan stopim še na postajo, da se pre-

pričam na lastne oči, da je gospod odpotoval. Ej, zdaj pa pričnem po svoje in polizvedujem na vse strani, kar potrebujem.

"Nabavim si v ta namen neko staro brzojavko pa vzamem radirko in zbršem naslov, nato sedem in napišem takšnole besedilo: 'Lenka Petrovič—Beograd.

—Ko prejmeš to brzojavko, pa čeprav sredi noči, pošlji denar po brzojavni nakaznici. Mladen,

"Nakanil sem bil takole: okrog polnoči stopim tja in potrkam na okno, kjer spi Lenka. Odprla bo okno pa ji izročim brzojavko. Še vsa zaspana ne bo opazila, da je zbrisano staro besedilo in napisano novo. Nato jo poprašam, če ima kaj odgovoriti in da ji bom voljno storil uslugo, ker da sem od brzojavca. Pa mi bo zaupala in me povabila v hišo in ko bom notri, lahkotno opravim brez vsakršne sile in nasilja,—a brez denarja ne bom odšel. Ali pa me bo morda prosila, naj jo počakam, ker bo sama hotela na brzojavni urad in jo bo seveda strah stopiti takole okrog polnoči na ulico. Jaz jo pospremem in potem bo moja reč, kako ji vzeti denar.

"Da bi se še bolj zavaroval, stopim pred večerom v brzojav-

ni urad in se zglašim tam kot sluga Mladena Petroviča, potrkam, da je gazda v Nišu, zato da me je gospa poslala vprašat, mar ni kakšne brzojavke za njo. Rad bi bil vedel, ali ni morda že prišla kakšna brzojavka, zato še pristavim raznašalcu: 'Pa če tudi prispe nocoj kaka brzojavka, nikaner ne budite gospe, jutri zarana pridem sam po brzojavko.'

"Lej, takole sem vse uredil in pričakoval noč..."

Tu se je policaj Risti pripoved zataknila, a načelnik in Jovana se nista niti zganila, komaj sta dihala in nestrpno pričakovala nadaljevanja, kaj vse se bo neki še zgodilo. Rista naroči kavo, otrese pepel s cigarete, malce zehne pa nadaljuje:

"Znoči se. Noč kakor naročena: nikjer zvezde, mrak gost

kakor testo, potegnili je veter, kakor da ga je kdo za plačilo naročil. Stopim v kavarno 'Pri oraču', popijem prvo in drugo kavo, da se otremem zaspanca, vina pa nočem, trezen hočem biti, kadar se lotim takšnega opravka.

Popijem še tretjo kavo, pogledam na uro, bilo je četrta na dvanajsto. Hajd, rečem, zdaj pa na pot. Da bi zabrisal sled, še vprašam natakarka: 'Boga ti, kod drži od tod nablizja pot do vojaške bolnišnice?' On mi razloži, plačam, nato pa na ulico in naravnost pred Mladenovo hišo. Pogledam na levo in na desno, nikjer žive duše. Pokrižam se, da mi bo božja pomoč ob strani, potem pa kuc, kuc, kuc na okno.

"Malce postojim in komaj diham. Okno se počasi odpre in

pokaže se gospa Lenka na oknu, iztegnila je lepo golo roko in mi dala ključ.

"To me je zmedlo, da ne vem, kaj bi, ona pa zašepeče: 'To je ključ do hodnika, pazi, stopaj po prstih, kajti v drugi sobi je moja tašča.'

"Vzamem ključ in preden zidom, da bi odgovoril, je že zaprla okno. Kaj naj počnem s ključem v roki? Kaj bi, bogec, pomislim; a če mi je sama dala ključ, nato pa—ker sem vedel, kje je spalnica—počasi po prstih namerim korake v to sobo. Čim stopim, že mi pošepeče s postelje:

"Ne prižigaj, da ne bo tašča kaj opazila, marveč se v temi sleci in lezi!"

"Za trenutek sem pomislil, kaj naj počnem, pa se odločim,

da jo bom ubogal. Slečem se takole v temi in ležem.

"Ona me čvrsto objame in poljubi in mi hiti šepetati:

"Pomisli, tega še nikoli: mož mi je zvečer pripeljal svojo mater, naj spi pri meni. Menda misli, da me bo ona varovala, pa me ne bo! Kje neki, ta bolnica!"

"Jaz samo molčim, niti črhni-ti ne smem.

"Zato sem ti pa tudi pisala, da pridi takšno pozno, ko bo tašča že trdo spala."

"In me je spet začela poljubljati in objemati in, kako bi rekel,—tudi jaz ji nisem ostal dolžan.

"A, kaj pa je to, kje pa imaš brke?"

"Tiste čase sem bil še mlad in nisem imel brk."
(Dalje prihodnjič)

